

Cséby Géza

Ötven év a pályán

Szerdahelyi Károly munkáinak képekönnyve

*Te vagy az ösvény végén
váró jel,
jó úton
felfelé szaladó cél*

*Te sziklákon szétszórt
hangtalan távoli dal,
az avar
puha súlya alatti
földszagú páras íz,
fák közt lebegő
fehér és barna elem,
tájjal egygyévált
végtelen szép nyugalom.*

*Íme, egyedül jöttem
az erdő bólint;
megérti e néma találka örömét:
csendben
körüállnak a fák...*

Talán nem véletlen, hogy a Szerdahelyi Károly 50 éves munkásságát bemutató kötetben ez a vers megelőzi a neves építész megáldott alkotásainak valamennyi képét. A magányos alkotó létezésének eleme a szülőföld, a soha nem felejthető földszagú táj és a tájjal egygyév-tartozó végtelen nyugalom. Ennek a szimbiózisnak meghatározó volta - talán kis kitérő kivételével - mindvégig ott érezhető Szerdahelyi munkáiban.

Nyomot hagyni az utókorra. Ez valamennyi alkotó elme leghőbb vágya. Olyan maradandó nyomot, amely évszázadokon át igenli a tehetséget, a mesteri kvalitásokat, a szépséget. Mert ki üzenhet leginkább a jövőnek, ha nem az, aki iskolát és templomot épít: a szellemi és lelki gyarapodás nagyszerű építményeit? Szerdahelyi Károly megtette ezt. Állnak iskolaépületei, lakó- és irodaházai, templomai, az általa megtervezett terek. Állnak azok a szoborkompozíciók, melyeknél társalkotóként tervezte meg a környezetet, az alapot, a posztamenst, a műalkotást magába foglaló építményt. Munkáira, főleg az utolsó évtizedekben megvalósult terveire szinte kivétel nélkül a líraiság, a gondolati gazdagság, a mértéktartás jellemző.

Talán feltehető a mostanság oly divatos kérdés: organikus művészet-e Szerdahelyi Károlyé? Ma bátran mondhatjuk igen, mert szervesen kapcsolódik a tájhoz, formájában, arányaiban, összképében. Lehet-e nagyobb

kihívás, mint alázattal közeledni a befogadó környezethez? Amikor mindenki a kitörésre, az elkülönülésre, a csakis engem lássanak sémára igenel? Igenis úgy tervezni, hogy az épület, a műtárgy azonképp jelenjen meg a tájban, mintha öröktől fogva ott lenne, mintha a Jóisten a földdel, a fákkal, virágokkal és állatokkal együtt teremtette volna. Jókedvében. Mindazonáltal megmaradni a saját elgondolásoknál, megoldásoknál, megmutatni a szellem alkotó erejét. Azt is tudjuk, hogy ez nem mindig sikerült, elsősorban a kor építészeti politikája, az olykor szűkös pénztárca, s az újat, vagy régít nehezen befogadó, legtöbbször azt mereven elutasító közizlés miatt. Szerdahelyi Péntek Imrének adott és a könyvben megtalálható interjújában külön szól ezekről az építésekről, melyeknek merev kontúrjait a lágy zalai táj finomítja. Ismét és ismét előkerül a táj, a tiszteletet parancsoló zalai táj, a paraszti építészet belső természetből fakadó díszítőkézsége, a műemlékek szeretete, amely annyira fontos volt tervezői fejlődése szempontjából. Tudatosan fontos azért is, mert Adam Philipp Custine szavait kölcsönözve mondhatjuk: Az építészet a nemzet arculata. A nemzet külső megjelenési formájának egyik nagyon is meghatározó eleme, amely látható, érzékelhető és következtetések levonására nyújt lehetőséget.

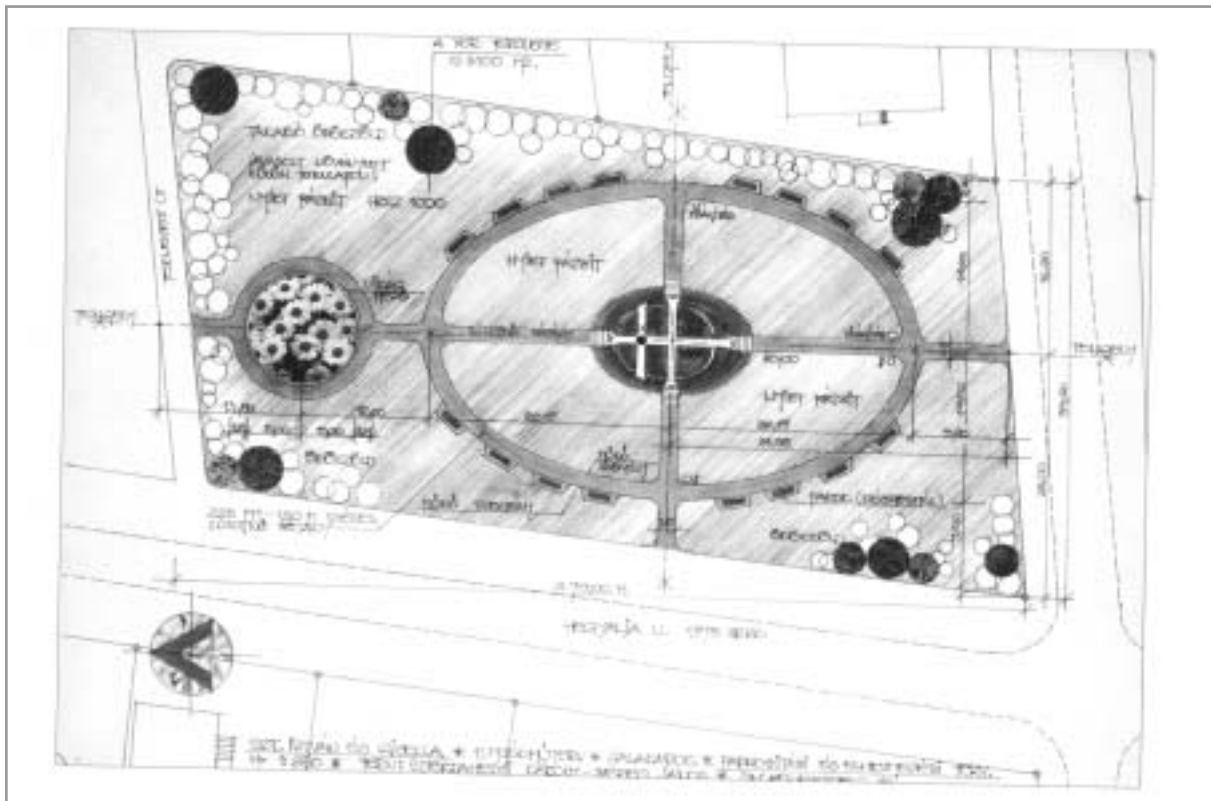
Tisztelet a beépítendő terület, táj iránt és a saját, egyéni elgondolások megvalósítása. Úgy gondolom ezt a kettős kihívást, ennek megoldási variánsait remekül mutatja be a kötet. S vajon a kihívások megoldására honnét veszi, hol tette magáévá az erőt Szerdahelyi Károly? A nagyatádi rövid idő után Kassán, ahol a dóm, az Orbán torony, a Rákóczi ház, a Magyar Színház remek épületeit látta? Vagy a török templomos, régi házaspár Pécsen? Esetleg Budapesten? Úgy gondolom minden, amire rácsodálkozott az értelmét nyitogató gyermek, majd műegyetemi hallgató. Természetesen nem elhanyagolható ebben a tanulási folyamatban az általános műveltséget adó családi háttér sem.

Szerdahelyi számos alkalommal társalkotó: Szabolcs Péter, Béres János, Farkas Ferenc szobrászművészekkel több alkalommal dolgozott együtt. Testi-lelki jó barátja, Németh János keramikumművész számtalan köztéri alkotásának volt építőművésze. Németh János erről így vall: "Így - a munkában - egymásra találtunk. Talán ugyanolyan naiv lélek, mint én? Lehet! Meg hiszi, hogy

az ember emberarcú marad. Ugyanolyan puritán, ugyanolyan tervező, mint én. Meglátja a térben a munka helyét, arányát. Megálmodja a trónt, ami a művet királlyá emeli.". Lehet-e ennél szebben megfogalmazni egy barát, alkotótárs iránti vallomást?

Szerdahelyi Károly építőművészi pályájának ötven évéről szóló kötet, képeskönyv, lapozó. Nem beszél túl a közvetíteni akart mondandót, szigorú kronologikus sorrendben mutatja be a megvalósult tervezői elképzeléseket. A kötet mégsem száraz, csupán a legfontosabb tényekre kitérő olvasmány. Szerdahelyi versei, a vele való beszélgetés, vázlatok, barátainak vallomása teszi izgalmassá és érdekessé, teljessé a kötetet. Zóka Gyula remek fotói megmutatják azt a lényegét, ami a táj, a természet és az építészeti alkotás harmóniáját van hivatva bizonyítani. A fotós lírai megfogalmazásai, jó képkivágásai igazi társává lettek Szerdahelyi alkotásainak.

A szépen tipografált könyvet a Zala Megyei Építészakadémiára és a Zalai Írók Egyesülete adta ki, a Pannon Művészeti Könyvek sorozatban. Telitalálat volt.

Zalakaros - Szt. István és Gizella-Milleneumiemlékmű, téralakítási terv